

## ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ПРОЯВ СИЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

**ВІЛЬХОВАТСЬКА Владислава, здобувачка вищої освіти  
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування  
Миколаївський національний аграрний університет**

**Анотація:** У даній роботі досліджено явище толерантності як важливої риси сильної особистості, яка проявляється у здатності приймати різноманітність стилів, культур, думок. Зв'язок толерантності з розвитком, критичним мисленням, внутрішньою зрілістю. Порушення питання про те, що толерантність не слабкість, а прояв сили – здатності контролювати власні емоції, усвідомлено діяти у складних ситуаціях та поважати інших.

**Ключові слова:** соціальна взаємодія, емпатія, психологічна зрілість, критичне мислення.

Гармонійне суспільство – питання багатьох поколінь, яке не втрачає актуальності і сьогодні. Із ключових складових, які можуть забезпечити гармонію можна виокремити: справедливість, соціальну відповідальність, емпатію, розвиток особистої свідомості та толерантність.

Толерантність – це поняття, яким позначають стримане ставлення до групових та індивідуальних особливостей [1]. Варто підкреслити, що не існує одного сталого визначення, яким можна було охарактеризувати поняття «толерантність», адже воно застосовується у педагогічній, соціологічній, психологічній, філософській сферах.

Якщо розглядати толерантність як рису особистості, то вона виявляється через силу та внутрішню зрілість індивіда, здатного сприймати соціальну, культурну, світоглядну та іншу різноманітності без виявів агресії, упередженості чи дискримінації. Така позиція свідчить про сформовану систему цінностей, емоційну стабільність і високий рівень саморефлексії. Толерантність не є ознакою слабкості чи пасивності. Навпаки, вона передбачає активну здатність до самоконтролю, критичного мислення, емпатії та конструктивної взаємодії з представниками інших соціальних груп.

У межах соціального виміру толерантності виокремлюються такі її основні види: гендерна, вікова, освітня, расова, релігійна, міжкласова, фізична та фізіологічна, політична і географічна [2, с. 3] (Таб. 1).

Таблиця 1. Типологія толерантності за соціальними сферами

| Види толерантності        | Тлумачення                                                                                                      |
|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ГЕНДЕРНА                  | Визнання рівності прав і можливостей для всіх гендерних ідентичностей, без дискримінації чи стереотипів.        |
| ВІКОВА                    | Поважне ставлення до представників різних вікових груп, врахування їхніх потреб та досвіду.                     |
| ОСВІТНЯ                   | Прийняття різних рівнів освіти, стилів навчання та форм інтелектуального розвитку без упередженості.            |
| РАСОВА                    | Відмова від расових упереджень, визнання цінності етнічного та культурного розмаїття.                           |
| РЕЛІГІЙНА                 | Поважне ставлення до різних релігійних переконань, практик і світоглядних систем.                               |
| МІЖКЛАСОВА                | Прийняття соціально-економічних відмінностей без формування негативних стереотипів чи дискримінації.            |
| ФІЗИЧНА /<br>ФІЗІОЛОГІЧНА | Визнання права на гідне життя людей з фізичними або фізіологічними особливостями, без бар'єрів і стигматизації. |
| ПОЛІТИЧНА                 | Толерантне ставлення до різних політичних поглядів, ідеологій та форм участі в суспільному житті.               |
| ГЕОГРАФІЧНА               | Прийняття особливостей мешканців різних регіонів, країн чи територій, без територіального упередження.          |

*Джерело: розроблено автором за інформацією [2, с. 3]*

Кожен із зазначених видів відображає специфіку соціальних взаємодій, у межах яких толерантність виступає як необхідна умова забезпечення рівноправного, етичного та ефективного співіснування індивідів і груп.

У процесі особистісного розвитку індивід долає внутрішні суперечності, виходить за межі звичних уявлень і поведінкових моделей, пізнає себе у багатовимірному контексті. Такий розвиток супроводжується формуванням критичного мислення, що є необхідною умовою для усвідомленого ставлення до соціальної реальності, зокрема — до феномену толерантності.

Однак толерантність, як визнання іншого рівноцінним суб'єктом, не може бути ефективною без критичної оцінки на етапі її практичного втілення. За відсутності рефлексивного осмислення вона ризикує трансформуватися у форми, які зовні нагадують толерантність, але не відповідають її суті. У випадках, коли

соціальні умови порушують принципи толерантного співіснування, а відповідні практики продовжують називатися толеруванням, виникає загроза формування так званої «безмежної» або «вимушеної» толерантності. Перша базується на байдужості чи некомпетентності, друга — на примусі, що суперечить ідеї свободи вибору та поваги до особистості [3, с. 4].

Критичне мислення, як основа зрілої особистості, передбачає здатність до толерантного ставлення та альтернативних поглядів. Водночас важливо розрізняти толерантність як етичну позицію від некритичного прийняття будь-якої точки зору незалежно від її змістовної обґрунтованості чи логічної послідовності. Це означає, що толерантність має ґрунтуватися не лише на визнанні права кожного на власну думку, свободу слова, а й на здатності до аналітичного осмислення суті цих позицій.

Отже, толерантність у контексті особистісного розвитку постає не як пасивне прийняття відмінностей, а як активна здатність до усвідомленого співіснування в багатоманітному соціальному середовищі. Вона вимагає внутрішньої сили, емоційної зрілості та сформованого критичного мислення, що дозволяє не лише визнавати право Іншого на інакшість, а й осмислювати її зміст і значення. Справжня толерантність не зводиться до формального терпіння, а передбачає глибоку етичну позицію, яка ґрунтується на повазі, рефлексії та відповідальності. У цьому сенсі толерантність є не лише соціальною необхідністю, а й показником зрілості сильної особистості, здатної до конструктивного діалогу, самопізнання та розвитку.

#### ***Список використаних джерел:***

1. Толерантність // Вікіпедія : вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C> – Назва з екрана. (дата звернення 16.10.2025)
2. Гриценко Т. В. Толерантність як чинник формування громадянської культури особистості / Т. В. Гриценко // Вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. – 2023. – Вип. 2(51). с.3 URL: <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/267609> (дата звернення 16.10.2025)
3. Ковальова І. В. Критичне мислення як основа формування толерантності в освітньому середовищі / І. В. Ковальова // Актуальні проблеми педагогіки. –

**Annotation:** This work examines the phenomenon of tolerance as an important trait of a strong personality, which is manifested in the ability to accept a diversity of styles, cultures, and opinions. It explores the connection of tolerance with development, critical thinking, and inner maturity. It raises the issue that tolerance is not a weakness, but a manifestation of strength—the ability to control one's emotions, act consciously in complex situations, and respect others.

**Keywords:** social interaction, empathy, psychological maturity, critical thinking.

*Науковий керівник – СУРІНА Ганна,  
к.філос.н., ст. викладач  
кафедри українознавства і суспільних наук  
Миколаївський національний аграрний університет  
м. Миколаїв*

## **ТОЛЕРАНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ: ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ТА БАР'ЄРИ**

**ВОЗНІЮК АННА**, здобувач вищої освіти

*Спеціальність 053 Психологія*

*Миколаївський національний аграрний університет*

**Анотація:** у роботі розглянуто поняття комунікативної толерантності в професійному середовищі, її основні компоненти та чинники формування. Проаналізовано бар'єри, що ускладнюють ефективне спілкування, та запропоновано шляхи їх подолання для створення толерантної атмосфери в колективі.

**Ключові слова:** комунікативна толерантність, професійне спілкування, бар'єри, критичне мислення, взаємодія.

У наш час професійна комунікація займає ключове місце у різних сферах діяльності. Навички відкритого та шанобливого спілкування без упереджень утворюють основу продуктивної взаємодії, особливо коли мова йде про співпрацю з людьми, які мають різний досвід і культурне підґрунтя.

Толерантність – це не лише прояв ввічливості, а й також готовність приймати інші точки зору, уникати конфліктів та знаходити спільні, обговоренні рішення. На її формування можуть впливати емоційні або психологічні бар'єри, такі як страх, упередженість чи брак розуміння.

Ось чому важливо дослідити умови, за яких формується толерантне спілкування, а також чинники, що здатні його ускладнити. Такий аналіз